

איגלא

סג"ל לנדא, ר' יצחק אייזיק גרינבערג, ר' יהונתן בנימין ב"ר יצחק, ר' אלטר ב"ר זאב צבי כהנא. השוחט באותה תקופה היה ר' יצחק אייזיק האלפרין, מחסידי ספינקא הנודעים. רבים מצאצאיו מתגוררים בארץ, מהם תלמידי חכמים, חקלאים, אנשי בטחון ועוד.

בתחילת המאה נבחר לשוחט ר' מרדכי צבי הלוי אדלר. תלמיד חכם גדול, מתלמידי בעל ייטב לב בסיגט. לאחר מכן נבחר למורה הוראה. בגיל צעיר הדפיס חיבור גדול: ספר עיר מבצר שני חלקים... חלק ראשון: פירושים וטעמים על חסירות ויתירות וקרי וכתוב... במגלת אסתר... וחלק שני מחזיק בתוכו שני עניינים, האחד דינים מחודשים בדרך שו"ת בענין... קריאת המגלה... והשני חידושים על מסכת מגילה בדרך פלפול... סוואליווע תרס"ט. [22], נא, [5]; [20], לד; לח, [7] דף. (הספר צולם בברוקלין בשנת תש"ל לערך).

מצאנו אליו תשובה בשו"ת פרי השדה, חלק ג, סי' סד (משנת תר"ע), המורכבת מארבעה נושאים. נזכיר שנים מהם: "על דבר השאלה שראובן מכר לשמעון יער של אילנות עם הקרקע לעשות מהם קרשים לחביות... והלוקח עשה שומא שיהיו שם לעורך מאה אלפים דאגען [= יחידות קרשים] ולאחר שהפעלים עשו שם מלאכתם ראה המוכר שיש שם ארבע מאות אלפים דאגען... ומעכ"ת נ"י האריך בזה בבקיאות נפלא". תשובה זו משקפת נאמנה את המציאות המסחרית בכפר איגלא והסביבה ואת עיסוקם של היהודים. הנושא השני באותה תשובה נוגעת כנראה לשואל באופן אישי: "ועל דבר השאלה מי שנתן ספר למדפיס והמדפיס קיבל עליו להגיה ספרו מטעותים ואח"כ נמצא הרבה טעותים וצריך לעשות לוח התיקון על מי מוטל הוצאות לוח התיקון". קרוב לוודאי שמדובר כאן בספרו של ר' מרדכי צבי עצמו "עיר מבצר", שנדפס שנה קודם לכן. ואכן נדפס הספר בשגיאות דפוס רבות, אך ללא "לוח התיקון". התואר בתשובת הגאון ר' אליעזר דייטש מבאניהאד: "כבוד אהובי הרב הגדול חריף ובקי נפלא וכו' כש"ת מו"ה מרדכי צבי סג"ל נ"י דומ"צ דק"ק איגלא מחוז מאראמאראש (בעהמ"ח ספר עיר מבצר על מגלת אסתר)".

ר' מרדכי צבי אדלר חלה בסוף ימיו והיה מדוכא ביסורין. סבל רבות על חוליות חוט השדרה, אך גם בחוליו למד תורה בהתמדה רבה. כפי שמוסרים יוצאי הקהילה היה חובב ציון גדול נפטר בשנת תרצ"ה (1935). את מקומו מילא בנו ר' יקותיאל יהודה אדלר, שנשא אשה מטורן, בת תלמיד חכם ומנכבדי הקהלה שם. הוא נהרג על קידוש השם בשנת תש"א (1941) בקאמניץ-פודולסק.

באיגלא היה קיים בית כנסת עתיק מעץ, שאין איש יודע מתי נבנה, מסתבר שבאמצע המאה הי"ט. מלבדו היו עוד שלושה בתי מדרש, באחד מהם התפללו חסידי ספינקא, שלפחות מחצית היהודים באיגלא השתייכו לחסידות זאת;

איגלא (ברותנית: Uhla, בהונגרית: Uglya), כפר בנפת טעטש. כ-30 ק"מ ממזרח לחוסט. כל תושביו רותנים.

האוכלוסייה

שנה	יהודים	כלל התושבים
1830	72	953
1880	379	—
1910	—	3207
1921	—	3199
1930	600	3862
1941	—	4862

ראשיתו של הישוב היהודי

לראשונה נזכרים יהודים באיגלא בשנת 1746. במפקד היהודים של אותה שנה נרשמו שני גברים ואשה אחת. במפקד זה לא נוקבו שמות היהודים, אלא מספרם בלבד. מסתבר, שהאשה היתה נשואה לאחד הגברים והשני היה פנוי. לא היו להם ילדים ולא משרתים. הם שילמו בסך-הכל 6 פלורנינים לשנה דמי חכירה, סכום זעום. מן הסתם היו עניים מאד והתפרנסו, כרוב יהודי מאראמארוש בתקופה זו, מבישול משקאות חריפים ומרוכלות.

במפקד של שנת 1768 נפקדו באיגלא שלושה יהודים, כולם בעלי משפחה. הרישום מסתפק בשמותיהם הפרטיים: לייבא, שמשפחתו מנתה חמש נפשות, שילם 20 פלורין לשנה; לאזאר, אף משפחתו מנתה חמש נפשות ושילם 15 פלורין; ואילו חיים היה בעל לאשה, אך ללא ילדים. הוא לא שילם דמי חכירה ואף לא היטלים אחרים, כגון מס רגיל ומס גולגולת, בשל עניותו. ייתכן שהוא עבד בשירותו של לייבא או לאזאר. כל היהודים הגיעו לאיגלא מגליציה.

ארגון הקהילה

אין בידינו ידיעות בדקות על תקופת התארגנות הקהילה. אך כיון שבשנת 1830 התגוררו כבר באיגלא 72 יהודים מותר להניח שבראשית המאה הי"ט כבר היה מגין קבוע באיגלא. באותה תקופה החלו מן הסתם לצמוח גרעיני המוסדות הקהילתיים, כגון מקוה טהרה, חברה קדישא. מאוחר יותר התארגנה חברה משניות ומלמדים החלו להרביץ תורה לילדי ישראל.

בין המשפחות הראשונות באיגלא היתה משפחתו של לייב מארקוביטש, שרוב יהודי איגלא היו מצאצאיו. בשנות השמונים של המאה הי"ט ידועים היהודים דלקמן, שהיו כנראה מראשי הקהילה: ר' מנחם סג"ל לנדא, ר' שמחה